

PROVISIONAL INSTITUTIONS OF SELF GOVERNMENT

KUVENDI I KOSOVËS
СКУПШТИНА КОСОВА
ASSEMBLY OF KOSOVO

Ligji Nr. 02/L-36

PËR DUHANIN

Kuvendi i Kosovës,

Në bazë të kompetencave të dhëna Institucioneve të Përkohshme Vetëqeverisëse të Kosovës nga Administrata e Përkohshme e Kombeve të Bashkuara Misioni në Kosovë (UNMIK) me Rregulloren Nr. 2001/9 të datës 15 Maj 2001, "Mbi Kornizën Kushtetuese për Vetëqeverisjen e Përkohshme në Kosovë;

Bazuar në Ligjin për Shëndetësi të Kosovës;

Me qëllim të vënies së bazës ligjore për rregullimin, përparimin dhe përmirësimin e gjendjes shëndetësore të qytetarëve të Kosovës, nëpërmjet përmirësimit të sistemit të financimit të kujdesit shëndetësor.

Miraton:

LIGJIN PËR DUHANIN

I. Dispozitat e Përgjithshme

Neni 1

1.1. Qëllimi i këtij Ligji është të mbështesë përpjekjet e shoqërisë për të zbutur dhe reaguuar ndaj një problemi të madh të shëndetësisë publike, në veçanti:

- i. të mbroj shëndetin e popullsisë posaçërisht pas evidentimit dhe vërtetimit shkencor të implikimit të duhanit në shtimin e incidencës së shumë sëmundjeve të rrezikshme për jetë;
- ii. të mbroj fëmijët, të rinjët dhe të tjerët, nga shkaqet që mundësojnë përdorimin e prodhimeve të duhanit dhe varshmërisë prej tyre;
- iii. të ngrit nivelin e njohurive dhe të vetëdijësoj popullatën për rrezikshmërinë e përdorimit të duhanit duke siguruar komunikimin efektiv dhe informativ;
- iv. të mbroj popullatën, në masën që është e mundur, nga rreziku i ekspozimit jo të vullnetshëm ndaj tymit të duhanit; dhe
- v. të rregulloj dhe kontrolloj prodhimet e duhanit dhe shpërndarjes së tyre në pajtueshmëri me synimet e shëndetit publik.

1.2. Ky Ligj përcakton masat për kufizimin dhe ndalimin e pirjes së duhanit në vende publike, përbërjes së dëmshme të cigareve, vendosjen obligative të shënimit për dëmet nga pirja e duhanit dhe mbikëqyrjen e zbatueshmërisë së këtij ligji.

II. Përkufizimet

Neni 2

Termat e përdorura në këtë Ligj kanë këto kuptime:

Duhani, nënkupton bimën e familjes Nicotiniana të llojeve dhe tipeve të ndryshme të modifikuar apo jo të modifikuar gjenetikisht, me gjithë pjesët e saj.

Prodhimet e duhanit, nënkuptojnë prodhimet e bëra vetëm nga duhani (të modifikuara apo të pamodifikuara gjenetikisht) apo pjesërisht nga duhani e që përdoren për të pirë, tërheq me hundë, thithë apo përtypë,

Duhani për përdorim oral, nënkuptojnë gjitha prodhimet e bëra vetëm nga duhani (të modifikuara apo të pamodifikuara gjenetikisht) apo pjesërisht nga duhani e që përdoren përmes gojës por jo për të u pirë,

Katrani, nënkupton mbetjen e thatë të tymit të duhanit pa nikotinë.

Nikotina, është alkaloid helmues i cili gjindet në duhan dhe ka veprim helmues në sistemin nervor autonom.

Përbërësi, nënkupton çdo lloj substance apo elementi, përveç çfarëdo pjese të bimës së duhanit natyral të pa procesuar që përdoret në prodhimin e produkteve të duhanit e që është i pranishëm në prodhimin final edhe në qoftë se është në formë të ndryshuar duke futur këtu edhe letrën, filtrin, ngjyrat dhe ngjitësin.

Pirja e duhanit, në kuadër të këtij Ligji nënkupton përdorimin e prodhimeve të duhanit pa marrë parasysh se tymi i cigares i lëshuar me djegien e sajë thithet në mënyrë aktive apo pasive, e ka si pasojë dëmtimet e vërtetuara të shëndetit të duhanpirësve aktive dhe pasive të cilët janë të ekspozuar tymit të duhanit,

Për pasojat e dëmshme, të pirjes së duhanit janë dëshmitë shkencore të dëmtimit të shëndetit, sëmundjet të cilat shkurtojnë jetën e duhangjinjëve dhe të joduhangjinjëve nëse qëndrojnë në hapësirën e njëjtë të mbyllur ku pihet duhani.

Masat preventive kundër pirjes së duhanit, janë veprimet të cilat kanë për qëllim ruajtjen dhe përmirësimin e shëndetit si dhe ngritjen e cilësisë të jetës së qytetarëve.

Vendi publik, nënkupton hapësirën e mbyllur e cila dedikohet qëndrimit të dy apo më shumë njerëzve dhe përfshinë hapësirat në të cilat kryhen aktivitetet nga lëmia e shëndetësisë dhe asaj sociale, edukimit dhe arsimimit, sportit e rekreacionit, lokaleve hoteliere e shërbyese, kulturës dhe artit, hapësirave për pritje, mbledhje e takime, vende të punës me pronësi publike ose private, të gjitha sallat për tubimin e njerëzve, mjetet e transportit publik. Terrasat e hapura, ballkonet, nuk nënkuptohen vende publike.

ISO, Organizata Internacionale për Standardizim ISO është rrjet i institucioneve kombëtare standardizuese nga 148 vende me qendër në Gjenevë, Zvicër.

III. Kushtet e domosdoshme

Neni 3

3.1. Ndalohet prodhimi dhe qarkullimi i cigareve të cilat përmbajnë:

1. Më shumë se 10 mg katran për një cigare,
2. Më shumë se 1 mg nikotin për një cigare,
3. Më shumë se 10 mg monoksid të karbonit për një cigare.

3.2. Prodhimi dhe qarkullimi i cigareve me përmbajtje nga pika 1 e nenit 3 është e obliguar nga 1 Janari 2005.

Neni 4

4.1. Qeveria e Kosovës, apo Institucioni i autorizuar nga ajo, mbështetur në të dhënat shkencore, mban të drejtën të ndaloj përdorimin e përbërësve të ndryshëm në prodhimet e duhanit e veçanërisht përbërësve që shkaktojnë mvarësi.

4.2. Të gjitha prodhimet e duhanit që prodhohen apo importohen dhe dalin në tregun e Kosovës duhet të testohen.

4.3. Testimet për katranin, nikotinën dhe monoksidin e karbonit për një cigare bëhet në laboratorët e licencuara nga Ministria e Shëndetësisë. Rezultatet e testeve raportohen Ministrisë së Shëndetësisë sipas ndarjes kohore të përcaktuar nga kjo Ministri.

4.4. Qeveria e Kosovës mban të drejtën të kërkoj nga prodhuesit apo importuesit e duhanit teste shtesë për të parë prezencën dhe përqendrimin e substancave tjera që nuk janë përfshirë në pikën 4.3 të nenit 4.

4.5. Testimet për substancat e përfshira në pikën 3 të nenit 4 duhet të bëhen me standardet e përcaktuara nga Ministria e Shëndetësisë përmes zbatimit të standardeve ISO. Duhet të përdoren këto standarde, ISO standardi 4387 për katranin, 10315 për nikotinën dhe 8454 për monoksidin e karbonit. Saktësia e paraqitjes së sasisë së katranit dhe nikotinës në paketim verifikohet përmes ISO standardit 8243.

4.6. Testimet dhe rezultatet e testeve bëhen dhe dorëzohen në afat kohor që përcakton Ministria e Shëndetësisë.

4.7. Çdo ndryshim i përbërjes kimike të prodhimeve të duhanit nga një prodhues apo importues duhet të paraqitet në Ministrinë e Shëndetësisë nga prodhuesi apo importuesi i prodhimeve të duhanit.

4.8. Në qoftë se laborator i licencuar dëshmon se përbërja e mostrës të marrë nga një seri e prodhimeve të duhanit nuk i përmbahet vlerave të parapara me ligj, atëherë e tërë ajo seri duhet të tërhiqet nga tregu.

4.9. Institucion i autorizuar nga Qeveria e Kosovës do të mbikëqyrë rregullshmërinë e shenjave dhe përbërjes së prodhimeve të duhanit që prodhohen apo importohen dhe shiten në tregun e Kosovës.

Neni 5

5.1. Prodhimet e duhanit që shiten në tregun e Kosovës duhet të kenë shenja në pajtueshmëri me procedurat e parapara me aktet ligjore.

5.2. Çdo lloj paketimi individual i prodhimeve të duhanit që prodhohet apo importohet dhe qarkullon e shitet në tregun e territorit të Kosovës duhet të përmbajë këto të dhëna:

- a. Sasia e nikotinës,
- b. Sasia e katranit,
- c. Sasia e monoksidit të karbonit,
- d. Numrin serik apo ekuivalent të saj,
- e. Emrin dhe adresën e prodhuesit apo importuesit,
- f. Numrin e njërive në paketime individuale të prodhimeve të duhanit,
- g. Emri dhe adresa e paketuesit, në raste kur prodhuesi nuk e ka bërë paketimin vetë.

5.3. Çdo lloj paketimi dhe çdo lloj informatë e prezantuar për prodhime të duhanit duhet të mos jep përshtypje të gabueshme për karakteristikat e duhanit dhe efektet e saj në shëndetin e njeriut duke përfshirë këtu edhe informata që një lloj i prodhimeve të duhanit është më pak i dëmshëm se lloji tjetër. Prandaj, ndalohet të përdoren në çfarëdo lloji të paketimit të duhanit fjalët si “e lehtë”, “shumë e lehtë”, “e butë”, “pak katran” dhe fjalë apo informata të ngjashme.

Neni 6

6.1. Çdo lloj paketimi dhe marketingu i prodhimeve të duhanit duhet të ketë informata për pasoja negative në shëndetin e njeriut nga përdorimi i duhanit.

6.2. Çdo njësi e paketimit të prodhimeve të duhanit duhet të ketë këto vërejtje:

- a) Vërejtje të përgjithshme:
 - I. "Pirja e duhanit vret" ose
 - II. "Pirja e duhanit dëmton seriozisht shëndetin e Juaj dhe të rrethit Juaj";
- b) Vërejtjet shtesë siç janë:
 - I. “Duhani dëmton shëndetin e juaj”
 - II. “Pirja e duhanit shkakton kancerin”
 - III. “Pirja e duhanit të shtatzënat dëmton zhvillimin e fëmijës”
 - IV. “Pirja e duhanit shkakton infarktin dhe sulm në tru”
 - V. “Pirja e duhanit shkurton jetën e juaj”
 - VI. “T’i mbrojmë fëmijët: mos lejoni ta thithin tymin e cigares tuaj”.

6.3. Vërejtja e përgjithshme dhe ajo shtesë duhet të paraqitet në atë mënyrë që gjatë rrotullimit të paketimit prezantimi i vërejtjeve të paraqitet rregullisht.

6.4. Vërejtja e përgjithshme shtypet në sipërfaqen më të dukshme të njësisë së paketimit dhe në çfarëdo lloj paketimi përveç mbështjellësve të tejudkshëm.

6.5. Vërejtja shtesë shtypet në sipërfaqe tjetër më të dukshme të njësisë së paketimit dhe në çfarëdo lloj paketimi përveç mbështjellësve plotësisht të tejudkshëm.

6.6. Vërejtja e përgjithshme duhet të përfshijë së paku 30 % të sipërfaqes së jashtme të paketimit individual. Ndërsa, kur shtohet edhe vërejtja shtesë përqindja e përfshirjes së sipërfaqes së jashtme duhet të jetë së paku 50 %.

6.7. Teksti i vërejtjeve dhe sasisë së nikotinës, katranit dhe monoksidit të karbonit duhet të:

- i. shtypet me fontin e zi të Helvetikës të trash në sfond të bardhë. Madhësia e fontit duhet të jetë e tillë që teksti të mbuloj pjesën më të madhe të sipërfaqes së paraparë për vërejtjen;
- ii. të jetë me shkronja të vogla përveç shkronjës së parë dhe duke respektuar rregullat e drejtshkrimit;
- iii. të vendoset në mënyrë qendrore paralelisht në skajin e sipërm të paketimit;
- iv. teksti kufizohet me një vijë me trashësi 3 deri në 4 mm e që nuk takon apo gërsheton tekstin e vërejtjes apo të informative tjera;
- v. teksti duhet të jetë në gjuhë/t zyrtare.

6.8. Shtypja e tekstit të vërejtjes nuk lejohet të bëhet në banderolën taksative të paketimit.

6.9. Teksti i shtypur duhet të jetë i pashlyeshëm dhe që nuk mundet të hiqet pa u dëmtuar teksti, dhe në asnjë mënyrë të jetë i fshehur me shtypje tjera në njësi të paketimit apo të hiqet ose dëmtohet gjatë hapjes së paketimit.

6.10. Paketimi duhet të shënohet me numër serik apo metodë tjetër të përshtatshme që bënë të mundshëm përcaktimin e lehtë të vendit dhe kohës së prodhimit të duhanit.

6.11. Ministria e Shëndetësisë mban të drejtë të ndryshoj apo shtojë vërejtjet e përgjithshme dhe ato shtesë.

Neni 7

7.1. Prodhuesit dhe importuesit e prodhimeve të duhanit duhet t'u paraqesin organeve përgjegjëse listën e gjithë përbërësve dhe sasive të tyre që përdoren gjatë prodhimit të produkteve të duhanit së paku njëherë brenda vitit kalendarik.

7.2. Listës duhet t'i bashkëngjiten arsyet e futjes së këtyre përbërësve në prodhimet e duhanit. Duhet theksuar funksionin dhe kategorinë e përbërësve.

7.3. Lista, gjithashtu duhet të shoqërohet nga të dhënat toksikologjike nga prodhuesi apo importuesi për përbërësit e prodhimeve të duhanit, duke u referuar veçanërisht në efektet e tyre në shëndet dhe në vetitë e tyre për të shkaktuar mvarësi.

7.4. Përbërësit e duhanit duhet të renditen në listë sipas peshës së tyre.

7.5. Duhet të mbrohet çfarëdo informate që ka të bëjë me formulë specifike të prodhimit e që paraqet sekret tregu.

7.6. Organet kompetente duhet të bëjnë publike informatat të mara nga prodhuesit dhe importuesit e prodhimeve të duhanit duke ia bashkëngjitur këtu edhe listën e përbërësve për secilin prodhim dhe sasinë e katranit, nikotinës dhe monoksidit të karbonit.

IV. Masat për zvogëlimin dhe kufizimin e pirjes së duhanit

Neni 8

- 8.1. Ndalohet reklamimi dhe promovimi në çfarëdo forme i prodhimeve të duhanit nga çdo person fizik apo juridik.
- 8.2. Asnjë person nuk mund të reklamojë prodhimet e duhanit në çfarëdo forme në emër të ndonjë personi tjetër fizik apo juridik.
- 8.3. Shitësit që nuk i është ndaluar shitja e prodhimeve të duhanit mundet të vendos këto prodhime në hapësirën afariste të shitësit duke respektuar ligjet në fuqi, mund të vendos vetëm informata se në atë hapësirë afariste shiten prodhime të duhanit vetëm nëse këto informata janë të shoqëruara me informata shëndetësore në përputhje me këtë dhe ligjet tjera. Nuk duhet të ketë informata që promovojnë apo japin të dhëna tjera në lidhje me këto prodhime të duhanit. Vendosja e prodhimeve të duhanit në pikën e shitjes duhet të jetë e fshehur nga publiku i përgjithshëm jashtë pikës se shitjes.
- 8.4. Ndalohet sponzorimi i çfarëdo lloji nga ndërmarrjet aktiviteti kryesor i të cilave është prodhimi apo shitja e prodhimeve të duhanit.
- 8.5. Ndalohet shitja apo ofrimi i prodhimeve të duhanit nga personat më të rinj se 18 vjet.
- 8.6. Ndalohet shitja e duhanit jashtë objekteve të lejuara të shitjes.

V. Shitja e prodhimeve të duhanit

Neni 9

- 9.1. Shitja apo ofrimi i prodhimeve të duhanit nuk lejohet në:
 - a) gjitha llojet e institucioneve dhe organizatave shëndetësore,
 - b) shkolla, kolegje dhe universitete dhe institucionet tjera arsimore,
 - c) gjitha llojet e objekteve sportive, rekreative dhe kulturore,
 - d) vendet ku ndalesa kërkohet me rregullore apo ligje tjera.
- 9.2. Shitja apo ofrimi i duhanit ndalohet të bëhet përmes:
 - a) makinave automatike shitëse,
 - b) vendeve dhe metodave vetë shërbyese,
 - c) përmes shërbimeve postare dhe mediave komunikuese të çfarëdo forme apo
 - d) mënyra tjera të definuara me rregullore apo ligje tjera.
- 9.3. Çdo shpërndarës apo shitës i prodhimeve të duhanit duhet të ketë licencë për shpërndarje dhe shitje të produkteve të duhanit.
- 9.4. Licenca nga pika 9.3 e nenit 9 lëshohet nga organi i autorizuar nga Qeveria e Kosovës.
- 9.5. Ndalohet shitja apo ofrimi i prodhimeve të duhanit për përtypje dhe për tërheqje me hundë.
- 9.6. Ndalohet shitja e prodhimeve të duhanit personave më të rinj se 18 vjeç.

9.7. Në të gjitha vendet shitëse të prodhimeve të duhanit duhet të vendosen shenjat e ndalimit të shitjes së duhanit personave më të rinj se 18 vjeç. Shenja nga pika 9.5 e nenit 9 duhet të jetë e vendosur në vend që shihet dhe lexohet nga largësia më së paku 5m.

9.8. Ndalohet shitja e prodhimeve të duhanit jashtë paketimit origjinal të prodhuesit apo importuesit.

VI. Ndalimi i pirjes duhanit

Neni 10

10.1. Ndalohet pirja e duhanit në të gjitha institucionet publike apo private ku ofrohen shërbime shëndetësore.

10.2. Ndalohet pirja e duhanit në të gjitha institucionet publike apo private të edukimit, arsimit dhe të mbikëqyrjes së fëmijëve dhe rinisë.

10.3. Ndalohet pirja e duhanit në hapësirën publike, përveç në ato hapësira të parapara për pirje të duhanit.

10.4. Në hapësirat publike, përveç vendeve të përcaktuara nga pika 10.1 dhe 10.2 të nenit 10, mundet të sigurohen vende për pirjen e duhanit, por që këto vende nuk janë vendqëndrime të zakonshme për personat që nuk pinë duhan apo që nuk është e nevojshme dhe e domosdoshme të vizitohen gjatë kohës së punës.

10.5. Hapësira e dedikuar për pirje të duhanit nuk guxon të jetë më e madhe se 30% nga hapësira e lokalit gjegjës.

10.6. Përcaktimin e hapësirës për duhangjinjë duhet të bëhet nga personi përgjegjës juridik apo fizik i hapësirës në fjalë.

10.7. Hapësira për duhangjinjë duhet të jetë e pajisur me aparate për ajrosje, take-tuke dhe me mjete kundër zjarrit.

10.8. Personi përgjegjës i hapësirës publike mund të ndalon pirjen e duhanit në të gjithë hapësirën, për çka duhet shënuar me mbishkrim në hyrje të atij objekti si dhe në vendet ku shihen në mbrendi të sajë.

10.9. Personi përgjegjës i hapësirës publike duhet të vendos shenjat e lejitimit apo mos lejitimit të pirjes së duhanit në vendet që shihen dhe që mund të lexohen nga largësia prej 5m.

10.10. Në vendet publike dhe në vendet e punës me pronësi private apo publike ku është e ndaluar pirja e duhanit nuk duhet të jenë të vendosura take-tuket.

10.11. Qeveria mban të drejtën që të kërkoj kushte tjera shtesë për hapësirat ku lejohet pirja e duhanit.

VII. Masat preventive kundër pirjes së duhanit

Neni 11

11.1. Të gjitha institucionet që merren me edukimin dhe arsimimin e fëmijëve dhe të rinjve obligohen që të ndërmarrin aktivitete që promovojnë vetëdijesimin e popullatës së re mbi dëmet që shkakton pirja e duhanit.

11.2. Në realizimin e kujdesit për mbrojtjen e shëndetit të qytetarëve nga ndikimi i dëmshëm i pirjes së duhanit, Qeveria e Kosovës formon këshillin profesional për kontrollin e duhanit.

11.3. Këshilli duhet të ketë 11 deri në 15 anëtarë ku do të përfshihen: përfaqësuesit e Ministrisë së Arsimit, Ekonomisë dhe Financave, Mbrojtjes së Mjedisit, Shëndetësisë, Rinisë e Sportit, mjekë, përfaqësues të mjeteve të informimit dhe nga shoqëria civile.

VIII. Mbikëqyrja

Neni 12

12.1. Mbikëqyrjen e zbatimit të këtij Ligji e kryen Inspektorët qendror dhe komunal, secili në fushën e vet: Inspektorët sanitarë, shëndetësorë, të punës, të tregut dhe të arsimit. Detyrat, të drejtat dhe përgjegjësit e inspektorëve përcaktohen me ligje specifike për inspektim të fushave përkatëse.

12.2. Inspektorët sanitarë kryejnë mbikëqyrjen e zbatueshmërisë të neneve: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, dhe 11 të këtij Ligji.

12.3. Inspektorët shëndetësor kujdesen për zbatimin e nenit 9 të këtij Ligji.

12.4. Inspektorët e tregut kujdesen për zbatimin e nenit 9 të këtij Ligji.

12.5. Inspektorët e punës kujdesen për zbatimin e nenit 9 dhe 10 të këtij Ligji.

12.6. Inspektorët e arsimit mbikëqyrin zbatimin e nenit 10, dhe 11 të këtij Ligji.

12.7. Për të mbikëqyrë pikën 6 të nenit 9, organi i autorizuar nga Qeveria e Kosovës mund të caktoj personat që janë më të rinj se 18 vjeç për inspektim.

12.8. Çdo person i caktuar për inspektim nën moshën 18 vjeçe është i obliguar të veproj nën mbikëqyrjen e inspektorit më të vjetër se 18 vjet.

IX. Dispozitat ndëshkuese

Neni 13

13.1. Në rastet kur inspektori përgjegjës konstaton se duhani shitet në kundërshtim me dispozitat e të këtij Ligji, inspektori personit juridik apo fizik i cili bën shitjen e duhanit me vendim ia ndalon shitjen e mëtutjeshme

13.2. Gjjobitet në vlerë prej 5.000–10.000 Euro personi juridik i cili:

- i. prodhon apo importon prodhimet e duhanit në kundërshtim me nenin 3, 4, 5, 6, dhe 7 të këtij Ligji,

- ii. reklamon apo promovon prodhimet e duhanit në kundërshtim me nenin 8 të këtij Ligji,
- iii. sponsorizon në kundërshtim me nenin 8 të këtij Ligji,
- iv. shet apo ofron prodhimet e duhanit në kundërshtim me nenin 9 të këtij Ligji,
- v. lejon pirjen e duhanit në hapësira publike në kundërshtim me nenin 10 të këtij Ligji

13.3. Gjobiten personat fizik që pinë duhan në vend të punës në kundërshtim me nenin 10 me zbritje prej 5% të pagës neto mujore

13.4. Në vlerë prej 3.000–5.000 Euro gjobiten personat juridik nëse:

- i. nuk e ven në vend që shihet mbishkrimin mbi ndalimin e shitjes së duhanit personave më të rinj se 18 vjeç,
- ii. nuk e ven në vend që shihet mirë mbishkrimin siç parashihet me nenin 10 të këtij Ligji,
- iii. nuk i paraqet shenjat e ndalimit të pirjes së duhanit në institucionet shëndetësore, edukative e arsimore dhe mbikëqyrëse, në përputhshmëri me nenin 10 të këtij Ligji.

13.5. Në vend të ngjarjes inspektori i autorizuar gjobit qytetarin në vlerë prej 20 Euro për kundërvajtje, nëse:

- i. qytetari pinë duhan në objektet shëndetësore, arsimore e edukative dhe mbikëqyrëse, në kundërshtim me nenin 10 të këtij Ligji,
- ii. qytetarin e takon duke pirë duhan në vend publik, në hapësirën që nuk është e parapare për pirje të duhanit në kundërshtim me nenin 10 të këtij Ligji.

X. Dispozitat kalimtare dhe përfundimtare

Neni 14

14.1. Prodhuesit dhe importuesit të prodhimeve të duhanit janë të obliguar që në afat prej 6 muajsh pas hyrjes në fuqi të këtij Ligji të vendosin shenjzimet në paketimet e prodhimeve të duhanit të përcaktuar në bazë të këtij Ligji.

14.2. Institucionet dhe organizatat e gjitha llojeve janë të obliguar që në afat prej 4 muajsh të vendosin shenjat e ndalesës së pirjes së duhanit dhe të përcaktojnë vendet ku mund të pihet duhani në qoftë se përcaktohen që të kenë këso vende, pas hyrjes në fuqi të këtij Ligji.

Neni 15

Ky ligj hyn në fuqi 30 ditë pas miratimit nga ana e Kuvendit të Kosovës dhe shpalljes nga Përfaqësuesi Special i Sekretarit të Përgjithshëm.

Ligji Nr. 02/L-36
3 tetor 2005

Kryetari i Kuvendit të Kosovës,

akademik Nexhat Daci

PROVISIONAL INSTITUTIONS OF SELF GOVERNMENT

KUVENDI I KOSOVËS
СКУПШТИНА КОСОВА
ASSEMBLY OF KOSOVO

Zakon Br. 02/L-36

O DUVANU

Skupština Kosova,

Na osnovu nadležnosti Privremenih institucija samouprave na Kosovu datih od strane Privremene administracije ujedinjenih nacija, misija na Kosovu (UNMIK) Uredbom br. 2001/9 od 15. maja 2001. godine o Ustavnom okviru za privremenu samoupravu na Kosovu;

Na osnovu Zakona o zdravstvu na Kosovu;

U cilju uspostavljanja zakonskog osnova za uređenje, unapređenje i poboljšanje zdravstvenog stanja građana Kosova, putem poboljšanja sistema za finansiranje zdravstvene nege.

Usvaja:

ZAKON O DUVANU

I. Opšte Odredbe

Član 1

1.1. Cilj ovog Zakona je podržavanje ulaganja društva u nameri ublažavanja reagovanja nad jednim velikim javnim zdravstvenim problemom, a naročito:

- i. da štiti zdravlje građana posebno nakon naučnog dokazivanja i evidentiranja implikacije duvana na porast incidenata mnogobrojnih bolesti opasnim po život;
- ii. da štiti decu, omladinu i ostale od uzroka koji omogućavaju upotrebu duvanskih proizvoda i zavisnost od njih;
- iii. da poveća nivo poznavanja i da probudi samosvest građana u vezi opasnosti upotrebe duvana, pomoću efektivne i informativne komunikacije;
- iv. da štiti građane, na određenoj mogućoj meri, od opasnosti i nepoželjnog izlaganja dimu duvana; i
- v. da reguliše i kontroliše proizvode duvana i njihovu raspodelu shodno namerama javnog zdravlja.

1.2. Ovaj Zakon određuje mere o ograničenju i zabrani pušenja duvana na javnim mestima, opasnog sadržaja cigara, obavezno stavljanje beleški o štetnim uzrocima pušenja duvana i nadgledanja sprovođenja ovog Zakona.

II. Značenje izraza

Član 2

Za upotrebu ovog Zakona, biće primenjena sledeća značenja:

Duvan, podrazumeva biljku familije duvana *Nicotiniana* različitih vrsta i klasa, genetski modificirane ili nemodificirane, sa svim njenim sastojcima,

Proizvodi duvana, podrazumeva proizvode izrađenih od samog duvana genetski modificirani ili nemodificirani, ili delimično proizvedeni od duvana koji se upotrebljavaju kao piće, uzimaju se pomoću nosa, sisanja ili žvakanja.

Duvan za oralnu upotrebu, podrazumeva sve proizvode izrađenih od samog duvana (genetski modificirani ili nemodificirani) ili delimično proizvedeni od duvana koji se upotrebljavaju pomoću usta ali se ne piju,

Katran, podrazumeva ostatak suvog dima duvana bez nikotina,

Nikotina, je otrovni alkaloid koji se nalazi u duvanu i ima otrovno dejstvo na autonomni nervni sistem.

Sastav, podrazumeva svaku vrstu substance ili elementa izuzev ostalih dela biljke prirodnog duvana procesiranog, koji se upotrebljava tokom proizvodnje proizvoda duvana, a koji je prisutan tokom finalne proizvodnje pojavljujući se na različite forme kao što su papir, filter, boja, i lepak.

Pušenje duvana, u okviru ovog Zakona podrazumeva i upotrebe proizvoda duvana neobazirajući se na tome da se dim duvana, koji se oslobađa tokom pušenja, uzdiže aktivno ili pasivno, i kao posledice su utvrđene štete zdravlja aktivnih kao i pasivnih pušača koji su izloženi dimu duvana,

O štetnim posledicama, pušenja duvana su naučni dokazi o nanošenju štete zdravlju, bolesti koje skraćuju život pušača kao i nepušača koji se nalaze u istoj zatvorenoj prostoriji u kojoj se puši duvan.

Preventivne mere protiv pušenja, predstavljaju sve preduzete mere sa namerom zaštite i poboljšanja zdravlja kao i povećavanje kvaliteta života građana,

Javno mesto, podrazumeva zatvorenu prostoriju namenjenu za dve ili više osoba obuhvatajući i prostorije u kojima se odvijaju aktivnosti zdravstvene i socialne oblasti, edukacije i obrazovanja, sporta i rekreacije, lokali ugostiteljstva, kulture i umetnosti, prostorije predviđene kao čekaonice, prostorije za sastanke, radne prostorije privatne ili javne, sve sale za okupljanje, sredstva javnog transporta. Otvorene terase, balkoni, ne podrazumevaju se kao javna mesta.

IOS, Internacionalna Organizacija za Standarde. IOS predstavlja mrežu standardnih međunarodnih institucija 148 zemalja sa centrom u Ženevi, u Švajcarskoj.

III. Neophodni uslovi

Član 3

3.1. Zabranjuje se proizvodnja i promet cigara koje sadrže:

1. Više od 10 mg katrana u jednoj cigari,
2. Više od 1 mg nikotina u jednoj cigari,
3. Više od 10 mg monoksidkarbona u jednoj cigari,

3.2. Proizvodnja i promet cigara sa sastavom navedenim pod tačkom 1 član 3 obavezuje se od 1. januara 2005. godine

Član 4

4.1. Vlada Kosova ili njene ovlašćene Institucije, shodno naučnim podacima, ovlašćena je da zabrani upotrebu raznovrsnih sastava tokom proizvodnje duvana a posebno sastojcima koje uzrokuju zavisnost.

4.2. Svi proizvodi duvana proizvedeni ili importirani koji se izlažu tržištu na Kosovu moraju biti testirani.

4.3. Testiranja za katran, nikotin i monoksidkarbon, u sadržaju jedne cigare, moraju biti obavljani u laboratorijama licenciranih od strane Ministarstva Zdravlja. Izveštaji rezultata testiranja moraju se dostaviti Ministarstvu Zdravlja u određenim rokovima.

4.4. Vlada Kosava je ovlašćena da zahteva od strane proizvođaća ili uvoznika duvana, dodatni test da bi konstatovala sadržaj ostalih substanca koje nisu obuhvaćene u tački 4.3 člana 4.

4.5. Testiranja substanci obuhvaćene tačkom 3 člana 4, trebaju se obaviti u skladu standarda određenih od strane Ministarstva Zdravlja uz primenu standarda IOS. Trebaju se upotrebiti ovi standardi, IOS standard 4387 za katran, 10315 za nikotin i 8454 za monoksidnikarbon. Tačnost količine katrana i nikotina na pakovanju, utvrđuje se pomoću IOS standarda 8243.

4.6. Testiranja i rezultati testiranja obavljaju se i predaju, u vremenskom roku određenom od strane Ministarstva Zdravlja.

4.7. Za svaku izmenu hemijskog sastava duvana koju preduzme proizvođač ili uvoznik, treba se obavestiti Ministarstvo Zdravlja od same strane proizvođaća ili uvoznika duvana.

4.8. Ako se od strane licencirane laboratorije ustanovi da sadržaj primljene mustre jedne serije proizvoda duvana, ne sadrži predviđenu vrednost prema zakonu, onda se treba čitava serija udaljiti sa tržišta.

4.9. Institucija ovlašćena od strane Vlade Kosova nadgledaće regulisanje znakova i sadržaja proizvoda duvana koji se proizvode, ili uvoze i prodaju na tržištu Kosova.

Član 5

5.1. Proizvodi duvana koji se prodaju na tržištu Kosova moraju imati znak u saglasnosti sa procedurama predviđenim zakonskim aktom.

5.2. Svaka vrsta individualnog pakovanja proizvoda duvana koji se proizvodi ili uvozi i koji je na prometu i prodaje se na tržištu Kosova treba imati ove podatke:

- a. Količinu nikotina,
- b. Količinu katrana,
- c. Količinu monoksidkarbona,
- d. Njen serijski ili ekvivalentni broj,
- e. Ime i adresu proizvođača ili uvozača,
- f. Broj jedinica na individualna pakovanja proizvoda duvana,
- g. Ime i adresu institucije odgovorne za pakovanje, u slučaju kada se pakovanje ne obavi od strane proizvođača.

5.3. Svaka vrsta pakovanja i svaka vrsta prezentirana informacija u vezi proizvoda duvana ne treba ostavljati pogrešan utisak o karakteristikama duvana i njegovom dejstvu na zdravlje ljudi, obuhvaćajući tu i informacije da je jedna vrsta proizvoda duvana manje štetna od druge vrste. Prema tome zabranjeno je da na pakovanju duvana piše: "lako", "mnogo lako", "mekano", "bez katrana" ili slične informacije.

Član 6

6.1. Svaka vrsta pakovanja i marketing proizvoda duvana mora imati informaciju o negativnim posledicama po ljudsko zdravlje upotrebom duvana.

6.2. Svaka celina pakovanja proizvoda duvana treba imati ove opomene:

- a) Opšte napomene:
 - I. "Pušenje ubija" ili
 - II. "Pušenje duvana ozbiljno ugrožava vaše zdravlje i vašu okolinu";
- b) Dodatne napomene kao što su:
 - I. "Duvan ugrožava vaše zdravlje "
 - II. "Pušenje duvana uzrokuje rak"
 - III. "Pušenje duvana kod trudnica poremećuje razvoj deteta"
 - IV. "Pušenje duvana uzrokuje infarkt i moždani udar"
 - V. "Pušenje duvana skraćuje vaš život"
 - VI. "Da zaštitimo decu: ne dozvolite da uzdišu dim vaše cigare".

6.3. Osnovna napomena kao i ona dodatna moraju se jasno postaviti i da tokom preokretanja pakovanja budu jasne i vidljive i da se prezentiraju redovno.

6.4. Opšta napomena štampa se na vidljivoj površini celine pakovanja kao i na svakoj vrsti pakovanja osim providnih omotača.

6.5. Dodatna napomena štampa se na drugoj vidljivoj površini celine pakovanja kao i na svakoj vrsti pakovanja osim potpuno providnih omotača.

6.6. Opšta napomena treba obuhvatiti najmanje 30% spoljne površine individualnog pakovanja. Kada se doda i dopunska napomena, procenat obuhvatanja spoljne površine treba biti najmanje 50%.

6.7. Tekst napomene količine nikotina, katrana i monoksidkarbona treba se:

- i. štampati sa crnim duplim fontom Helvetike na belom sfontu. Veličina fonta treba biti odgovarajuća da tekst obuhvati veći deo površine predviđene za napomene;
- ii. malim slovima osim prvog slova prema pravopisnim pravilima;
- iii. da se postavi pravo, paralelno na čošku gornjeg dela pakovanja;
- iv. tekst se ograničava sa duplom linijom 3 do 4 mm koja ne spada i ne križi tekst napomene ili drugih informacija;
- v. tekst mora biti na službenim jezicima.

6.8. Štampanje teksta napomene ne sme biti na banderoli (zastavici) za takse pakovanja.

6.9. Štampani tekst treba biti neizbrišljiv i koji se ne može uklanjati i nikako ne treba biti skriven nad ostalim štampanim tekstom na pakovanju, ili da se tokom otvaranja pakovanja ošteti.

6.10. Pakovanje se treba obeležiti serijskim brojem ili nekom uskladnom metodom koja omogućava lako određivanje mesta i vremena proizvodnje duvana.

6.11. Ministarstvo Zdravlja je ovlašćeno da izmeni ili dopuni opšte kao i dodatne napomene.

Član 7

7.1. Proizvođači ili uvoznici proizvoda duhana moraju dostaviti odgovornim organima listu o svim sastojcima i njihove količine koja se upotrebljava tokom proizvodnje proizvoda duvana najmanje jednom u toku kalendarske godine.

7.2. Listi treba dostaviti razloge ubacivanja ovih sastojaka u proizvodnji duvana. Obavezno navesti funkciju i karakteristike sadržaja.

7.3. Lista, takođe treba biti dostavljena uz toksikološke beleške od strane proizvođača ili uvozača, u vezi sastojaka proizvoda duvana, a posebno izvještavanjem u vezi njihovog dejstva na zdravlje i osobine koje uzrokuju zavisnost.

7.4. Redosled sastojaka duvana na listi će biti prema njihovoj težini.

7.5. Treba se zaštititi svaka informacija u vezi specifične formule proizvodnje što predstavlja tajnu tržišta.

7.6. Odgovorni organi trebaju javno navesti informacije primljene od strane proizvođača ili uvoznika proizvoda duhana dostavljajući i listu o sastojcima za svaki proizvod o količini katrana, nikotine i monoksidnog karbona.

IV. Mere za smanjivanje i ograničavanje pušenja duvana

Član 8

8.1. Zabranjuje se reklamiranje i promovisanje bilo kakve forme proizvoda duvana svim fizičkim i pravnim licima.

8.2. Nijedno lice ne može reklamirati proizvode duvana bilo koje forme, u ime drugog fizičkog ili pravnog lica.

8.3. Prodavac kojem nije zabranjena prodaja proizvoda duvana, može da postavi ove proizvode u njegovoj prostoriji tržišta shodo zakonom na snazi, može da dostavi i informacije da se tu prodaje duvan ali samo ako su te informacije praćene sa ostalim zdravstvenim informacijama u skladu sa ovim i ostalim zakonima. Ne smeju se upotrebiti informacije koje promovišu ili pružaju ostale podatke u vezi ovih proizvoda duvana. Stavljanje proizvoda duvana na tačku prodaje treba biti skrivena od opšte publike van prodajne tačke.

8.4. Zabranjuje se svaka vrsta sponzorizacije od strane preduzeća koji se uglavnom bave proizvodnjom i prodajom proizvoda duvana.

8.5. Zabranjuje se prodaja ili dostavljanje proizvoda duvana od lica mlađjih od 18 godina.

8.6. Zabranjuje se prodaja duvana van za to određenih mesta.

V. Prodaja proizvoda duvana

Član 9

9.1. Prodaja ili dostavljanje proizvoda duvana zabranjuje se:

- a. svim zdravstvenim institucijama i organizacijama,
- b. školama, gimnazijama, univerzitetima i ostalim obrazovnim institucijama,
- c. svim vrstama sportskih, rekreativnih i kulturnih objekata,
- d. mestima na kojima je zabranjeno shodno uredbama ili drugim zakonima.

9.2. Prodaja ili pružanje duvana zabranjuje se da se vrši pomoću:

- a. automatskih mašina za prodaju,
- b. mesta i samouslužnih metodama
- c. pomoću poštanskih službi i medija za komunikaciju bilo koje forme ili
- d. ostalih metoda definirane pravilnikom ili drugim zakonima.

9.3. Svaki distributer ili prodavac proizvoda duvana mora imati licencu o raspodeli ili prodaji produkta duvana.

9.4. Licenca iz tačke 9.3 člana 9 izdaje se od ovlašćenog organa od strane Vlade Kosova.

9.5. Zabranjuje se prodaja ili dodela duvana za žvakanje ili uzimanje pomoću nosa.

9.6. Zabranju je se prodaja proizvoda duvana osobama ispod 18 godina.

9.7. Na svim mestima gde se prodaju proizvodi duvana mora se postaviti znak zabrane prodaje osobama mlaćim od 18 godina. Znak taćke 9.5 člana 9 treba da bude postavljen na vidljivom mestu za ćitanje iz udaljenosti najmanje 5m.

9.8. Zabranjuje se prodaja proizvoda duvana van originalnog pakovanja proizvođaća ili uvozaća.

VI. Zabrana pušenja duvana

Ćlan 10

10.1. Zabranjuje se pušenje duvana na svim javnim ili privatnim institucijama u kojima se pružaju zdravstvene usluge.

10.2. Zabranjuje se pušenje duvana na svim javnim ili privatnim institucijama edukacije obrazovanja i nadgledanja dece i mladih.

10.3. Zabranjuje se pušenje duvana na javnim prostorijama, osim prostorija predvićdenih za pušenje.

10.4. Na javnim prostorijama, osim onih odrećdenih prema taćkama 10.1 i 10.2 ćlana 10, mogu se obezbediti mesta za pušenje duvana, ali ova mesta ne mogu obuhvatiti uobićajena mesta ćekanja za nepušaće, i biti ta mesta koja se ne moraju obilaziti tokom radnog vremena.

10.5. Prostorija predvićdena za pušenje duvana ne sme biti veća od 30% od prostora tog lokala.

10.6. Odrećivanje prostorije za pušaće mora se obaviti od strane pravnog ili fizićkog lica odgovornog za odrećenu prostoriju.

10.7. Prostorija za pušaće treba biti snabdevena sa aparaturom za izvetranje, pepeljarama kao i sredstva protiv požara.

10.8. Odgovorna osoba javne prostorije moćže zabraniti pušenje po svim prostorijama, postavljanjem pismenog znaka na samom ulazu objekta kao i unutar nje.

10.9. Odgovorna osoba javne prostorije treba postaviti znake odobravanja ili zabrane pušenja na vidljivim mestima i koji se mogu ćitati iz daljine od 5 m.

10.10. Na javnim mestima i na radnim mestima privatne ili javne imovine gde je zabranjeno pušenje ne trebaju biti postavljene pepeljare.

10.11. Vlada ima pravo da zahteva dodatne uslove za prostorije u kojima će biti dozvoljeno pušenje duvana.

VII. Preventivne mere protiv pušenja duvana

Član 11

11.1. Sve institucije koje se bave edukacijom i obrazovanjem dece i mladih, obavezuju se da preuzmu aktivnosti, promovisanja i buđenja samosvesti kod mlađeg stanovništva, o posledicama koje uzrokuje pušenje duvana.

11.2. U cilju realizacije zaštite zdravlja građana od štetnog uticaja pušenja duvana, Vlada Kosova formira profesionalni odbor za kontrolu duvana.

11.3. Odbor mora imati od 11 do 15 članova obuhvatajući: predstavnike Ministarstva Obrazovanja, Privrede i Financija, Zaštite Sredine, Zdravstva, Omladine i Sporta, lekara, predstavnika sredstva za informisanje i civilno društvo.

VIII. Nadzor

Član 12

12.1. Nadzor sprovođenja ovog zakona obavljaju centralni i opštinski Inspektori, svako na svom polju: sanitarni Inspektori, zdravstveni, rada, tržišta i obrazovanja. Zadatci, prava i odgovornosti određuju se specifičnim zakonima za inspekciju, na određenim poljima.

12.2. Sanitarni inspektori obavljaju nadgledanje sprovođenja članova: 3,4,5,6,7,8,9,10, i 11 ovog zakona.

12.3. Inspektori zdravstva nadgledaju sprovođenje člana 9 ovog zakona.

12.4. Inspektori tržišta nadgledaju sprovođenje člana 9 ovog zakona.

12.5. Inspektori rada nadgledaju sprovođenje člana 9 i 10 ovog zakona.

12.6. Inspektori obrazovanja nadgledaju sprovođenje člana 10, i 11 ovog zakona.

12.7. Za nadgledanje tačke 6 člana 9, ovlašćeni organ od strane Vlade Kosova može odrediti osobe koje su mlađe od 18 godina, za obavljanje inspekcije.

12.8. Svaka određena osoba za inspekciju ispod 18 godina obavezna je da vrši dužnost uz nadgledanje inspektora starijeg od 18 godina.

IX. Kaznene odredbe

Član 13

13.1. U slučaju kada odgovorni inspektor ustanovi da se duvan prodaje nasuprot odredbama predviđenih ovim zakonom, inspektor je obavezan rešenjem da pravnom ili fizičkom licu zabrani daljnu prodaju duvana.

13.2. Novčanom kaznom od 5.000–10.000 Evra kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:

- i. proizvodi ili uvozi proizvode duvana nasuprot članu 3, 4, 5, 6, i 7 ovog zakona,
- ii. reklamira ili promovise proizvode duvana nasuprot članu 8 ovog zakona,
- iii. sponzoriše nasuprot članu 8 ovog zakona,
- iv. prodaje ili pruža proizvode duvana nasuprot članu 9 ovog zakona,
- v. dozvoljava pušenje duvana na javnim prostorijama nasuprot članu 10 ovog zakona.

13.3. Fizička lica koja puše na radnom mestu nasuprot članu 10, kažnjavaju se sa 5% od ličnih mesečnih dohodaka.

13.4. U vrednosti od 3.000–5.000 Eura kazanit će se pravna lica koja:

- i. ne postave na vidljivom mestu znak za zabranu pušenja za osobe mlađih od 18 godina,
- ii. ne postave na vidljivom mestu zabranu koja će se jasno videti kao što je predviđeno članom 10 ovog zakona,
- iii. ne postave znakove zabrane pušenja duvana po zdravstvenim institucijama, institucijama za edukaciju obrazovanje i nadgledanje, shodnu članu 10 ovog zakona.

13.5. Na mestu događaja ovlašćeni inspektor kažnjava građanina u vrednosti od 20 Evra za prekršaj ukoliko:

- i. građanin bude pušio u zdravstvenom objektu, objektu za edukaciju, obrazovanje ili nadgledanje, nasuprot članu 10 ovog zakona,
- ii. građanin bude pušio duvan na javnom mestu, u prostoriji koja nije predviđena za pušenje nasuprot članu 10 ovog zakona.

X. Prelazne i završne odredbe

Član 14

14.1. Proizvođači i uvozači proizvoda duvana obavezni su da u roku od 6 meseca nakon stupanja na snagu ovog Zakona odrede beleške (znakove) na pakovanjima proizvoda duvana određeno shodno ovom Zakonu.

14.2. Institucije i raznovrsne organizacije obavezne su da u roku od 4 meseca postave znakove o zabrani pušenja duvana i da odrede mesta gde se može pušiti duvan, ukoliko se bude odlučilo o tim mestima, nakon stupanja na snazi ovog Zakona.

Član 15

Ovaj zakon stupa na snagu 30 dana nakon usvajanja u Skupštini Kosova i proglašenja od Specijalnog Predstavnik Generalnog Sekretara Ujedinjenih Nacija.

Zakon Br. 02/L-36
3 Oktobar 2005

Predsednik Skupštine Kosova,

akademik Nexhat Daci